

)» P V S Pathway

Yeni mezun veterinerlere Ulusal Veterinerlik Hizmetleri kalitesini sağlama yeterlikleri üzerine OIE önerileri

İçindekiler

<i>Genel Direktör Önsözü</i>	1
1. Giriş	2
1.1 Altyapı	2
1.2 Faaliyet Alanı	3
1.3 Tanımlar.....	4
2. Özel Yetkiler	5
2.1 Epidemiyoloji	5
2.2 Sınır Ötesi <i>Hayvan Hastalıkları</i>	5
2.3 Zoonoz (gıda kaynaklı hastalıklar dahil)	5
2.4 Gelişen ve Tekrar Gelişen Hastalıklar	6
2.5 <i>Hastalıkların Önlenmesi ve Kontrol Programları</i>	6
2.6 Gıda Hijyeni	7
2.7 Hayvansal Kaynaklı Ürünler	7
2.8 Hayvan Refahı	8
2.9 Veteriner Yasaları ve Etik Davranışlar	8
2.10 Genel Sertifika Prosedürü	9
2.11 İletişim Becerileri.....	9
3. İleri Derece Yeterlikler	10
3.1. Veteriner Hizmetleri Organizasyonu	10
3.2. Teftiş ve Sertifika Prosedürleri	10
3.3. Bulaşıcı Hastalıkların İdaresi	11
3.4. Gıda Hijyeni	11
3.5. Risk Analizi Uygulaması	12
3.6. Araştırma	12
3.7. Uluslararası Ticaret Sistemi.....	13
3.8. Yönetim ve İdare	13

Genel Direktör Önsözü

OIE (Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü) , toplumun ve hayvanların sağlık ve mutluluğunu sağlamak için veterinerler tarafından yapılan önemli katkısı ön plana çıkarır ve hem başlangıcında hem devamında yüksek kalitede veteriner eğitiminin savunuculuğunu yapar. OIE tüm dünyada veteriner eğitimi kalitesinin değişkenlik gösterdiğinin farkında ve OIE üyesi olan ülkelerin çoğunda veteriner eğitiminin yetersiz olduğuna endişe ile işaret etmektedir. OIE ulusal ve bölgesel belirginliklere saygı göstermekte ve tüm ülkelerde uygulanabilir ve uygun tavsiyelere olan ihtiyacı da kabul etmektedir. Bu bağlamda, beş OIE bölgesinin veteriner eğitimi alanından dekanlar, akademisyenler ve uzmanları da kapsayan ,OIE ve geçici çalışma grubunun veteriner eğitimi üzerine yaptığı çalışmaları temel alan bu önerileri sizlere sunmaktan mutluyum.

Bu belge yeni mezun veterinerlerin, Ulusal Veterinerlik Hizmetlerine (hem kamu hem özel sektörde) başlangıç seviyesinde katılabilmelerine yeteri kadar hazır olabilmeleri için gereksinim duyacakları yeterliliği gözler önüne seriyor. Kaliteli bir veteriner eğitimi etkili veteriner hizmetleri açısından kritik öneme sahiptir ve veteriner hizmetlerinin denetimini ilerletmek için eğitimin kalitesini artırmak her türlü planın ana unsurudur. Dolayısıyla bu belge sürdürülebilir geliştirme programının (OIE PVS Pathway) önemli bir ögesidir.

Bu yeterlikler minimum düzeyde, veterinerlik aktivitelerinin kamu yararına ögelerini kapsar. Belirli yeterlikleri de, ulusal bağlam çerçevesinde düşünerek hesaba katmak gerekir. Bununla birlikte OIE, veteriner eğitimi ilkelerinden sorumlu olan herkesi bu minimum yeterlikleri tüm OIE üyesi ülkelerin veterinerlik müfredatına dahil etmeye ikna etmek istemektedir. Dünya veteriner eğitim kurumları akreditasyonlarından sorumlu tüm birimler bu yeterlikleri minimum müfredat içeriğine entegre etmelidir.

OIE tüm dünyada veteriner eğitiminin kalitesini artırmak amacıyla, veteriner hizmetlerinin kapasitesini yükseltmeye yönelik araçlar geliştirmeye devam etmektedir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki veteriner eğitim kurumlarının denkliği ile alakalı prosedürlerin geliştirilmesi, başarılı OIE laboratuvarı denklik programına bağlı olarak, atılan ilk önemli adımdır. 2012 yılında OIE , sonraki minimum yeterliklere bağlı olarak, veterinerlerin asgari temel derslerine taslak önerileri hazırlamaya başlayacaktır. Kara hayvanları sağlık koduna ilgili standartların uygulanması ve Veteriner Hekimleri Birliğine yönlendirilen dönüşüm mekanizmaları üzerine , Veteriner Hekimler Birliği konularına bağlı olarak ,OIE tarafından yönergeler hazırlanmaktadır. Dünya Veterinerler Birliği ve diğer kilit ortakların katkılarıyla 2013 yılında OIE veteriner eğitimi ve veteriner hekimler birliklerinin rolü üzerine Üçüncü Küresel Konferansını düzenlemeyi planlanmaktadır.

Veteriner Eğitim Kurumlarının üst düzey temsilcileri, profesyonel veteriner birlikleri ve Ulusal Veteriner Hekimleri Birliği de dahil olmak üzere, OIE ulusal delegeleri bu önerilerden haberdar olmak ve tüm ilgili ortaklar ve taraflarla yapılan müzakerelerde bunları ön plana çıkarmak konusunda teşvik etmektedir.

Bernard Vallat

1. Giriş

1.1. Altyapı

Bütün ülkelerde veterinerler , veteriner hizmetlerini ulusal düzeyde sağlamaktan sorumludurlar; yani eko-sistemlerin, insanların ve hayvanların refahı ve sağlığını temin etmek adına hayvanların sıhhatini sağlamak için, yasal çevre altında ve bir ülkenin resmi dairesinin desteğiyle sağlanan hizmetlerden sorumludurlar. "Veteriner Hizmetleri" tabiri, hayvanların sağlığı ile olduğu kadar hayvan ve halk sağlığının iyileştirilmesi ile de alakalı olan veteriner mesleğinin hem kamu hem özel unsurlarını içeren Kara Hayvanları Sağlık Kodu (karasal kod) tanımına işaret eder.

Ulusal Veteriner Hizmetleri her bir ülke tarafından kabul edilmiş standartları sağlayabilmeli fakat aynı zamanda da özellikle OIE'nin *karasal kodunda* yer alan uluslar arası standard ve önerilerle de uyum sağlamalıdır. Ulusal veteriner hizmetlerini sağlamada veterinerler, ciddi zorluklara hitap etmek ve insanlar, hayvanlar (evcil yada vahşi) ve çevre için en iyi düzeyde sağlık hizmetine ulaşmak adına lokal, ulusal ve küresel olarak işleyen çoklu disiplinler uyumu olan "TEK SAĞLIK" teşebbüsünün ayrılmaz bir parçası olarak hizmet ederler (www.onehealthcommission.org).

Sadece bazı veterinerler kariyerlerini Ulusal Veterinerlik Hizmetlerinin kamu unsuruna odaklasa da , mezun olduktan sonraki profesyonel pratik alanı ne olursa olsun, tüm veterinerler hayvan sağlığı, hayvanların refahı, veteriner halk sağlığı ve gıda güvenliğini artırmakla sorumludur. Özel sektördeki veterinerler sıklıkla , Ulusal Veteriner Hizmetlerinin kamu unsuru için taşeron veteriner olarak görev alır ve bir çok kez özel sektörün içinde kariyer değişikliği tercih ederler. Bu itibarla, veteriner eğitimi yeni mezunların sadece iyi düzeyde ve tüm doğru yeterlikleri sağlayan bir eğitim almasını temin eden bir köşe taşı değildir, aynı zamanda onların , hayvan ve kamu sağlığının gelişmesiyle alakalı temel düzeydeki ulusal veteriner hizmetleri görevlerini anlayacak ve uygulayacak bilgi, yetenek, tutum ve konuya yatkınlığa sahip olmasını da sağlar. Buna ek olarak, asgari yeterliği sağlayan temel eğitim, veterinerlerin , eğitimi devam ettiren kaliteli yüksek lisans ve hizmet içi eğitim aracılığıyla , kamuda mı yoksa özel sektörde mi çalışarak uzman olacaklarına dair bir alt yapıdır.

1.2. Faaliyet alanı

OIE üyesi ülkeler arasındaki geniş toplumsal, ekonomik ve siyasi farkları hesaba katan ve var olan farklı Veteriner Eğitim Kurumları akreditasyon şemalarını içeren bu belge, yeni mezun veterinerlerin Ulusal Veteriner Hizmetlerine başlangıç seviyesinde iştirak etmelerine yeterli düzeyde hazır olabilmeleri için kendilerine gerekli yeterlikleri gözler önüne seriyor.

Bu belgede özetlenen yeterlikler Ulusal Veteriner Hizmetlerinin sağlanması ile bağlantılı olsa da, hangi kursta veya hangi eğitim yılı boyunca her bir yeterliğin öğretileceğini belirten herhangi bir girişimde bulunulmamıştır. Aslında, aşağıda sıralanan yeterliklerin çoğu kurs sınırlarının ötesine geçebilir ve çok yönlü kurslardaki müfredatla bütünleşebilir. Bu belge her bir yeterliyi öğretmek için kaç kredilik bir eğitim gerektiğini belirtmiyor, zira bu her ülkenin kaynak ve ihtiyaçlarına bağlı olarak değişkenlik gösterebilir. Veteriner eğitiminin koşullarını her bir ülkenin ihtiyacına göre uygun şekilde sağlamak için, veteriner eğitim kurumları, Ulusal Veteriner Hizmetleri ve Ulusal Veteriner Hekimleri Birliği arasında yakın ilişki teşvik edilir. Her bir veteriner okulu müfredatında bulunan aşağıdaki minimum yeterlikler üzerine verilen eğitim, yeni mezunların küresel veteriner halk sağlığı konusunda daha da bilgilenmelerini sağlayacaktır ve Ulusal Veterinerlik Hizmetlerinin hem kamu hem özel sektör ayağında kariyer yapmak isteyen veterinerlere mükemmel bir temel hazırlayacaktır. Geniş bilimsel taban ve veterinerlik mesleğine artan talep düşünüldüğünde ,yeni mezunların uygun bilgi kaynağını tespit etme, erişme ve kullanma komularında uzman olmaları çok önemlidir. Önemle belirtmek gerekir ki veteriner eğitimi sadece lisans eğitimini değil, akabinde yüksek lisans ve hizmet içi eğitimleride kapsar. Yetkililer, yeni mezunların *hayvan ve insan sağlığını korumak* gibi çeşitli yeterlikleri sağlama konusunda hayat boyu öğrenmenin önemini unutmamalıdır.

Özellikle yükselen bir sektör olan akuakültür içerisindeki hayvansal ürünler , artan gıda ihtiyacını karşılamada kilit faktördür. Su hayvanları sağlığı programları desteklenmelidir ve bu amaçla yeterli veterinerlerin su hayvanları sağlığı programlarına iştiraki sağlanmalıdır. Bu belgedeki yeterlikler hem su hem de kara hayvanlarını kapsamaktadır. Ne var ki, akuakültür sektörü her ülke için aynı derecede öneme haiz değildir. Bu yüzden, veteriner eğitim kurumları su hayvanları sağlığı ile ilgili yeterliğe, o bölge veya ülkedeki akuakültürün önemine göre eğilmelidir.

1.3. Bu belgede kullanılan terimlerin resmi OIE tanımları

Veteriner Hizmetleri: hayvan sağlığı ve refahı ile ilgili ölçütleri, diğer standartları ve *kara kodundaki* önerileri; ve bölgedeki OIE *su hayvanları sağlık kodunu* uygulayan, yerine getiren devlet içi ve devlet dışı organizasyonlardır. Veteriner hizmetleri tamamen veterinerlik yetkililerinin yönetimi ve kontrolü altındadır. Özel sektör organizasyonları, veterinerler, veterinerlik paraprofesyonelleri veya su hayvanları sağlığı profesyonelleri Veterinerlik Yetkilileri tarafından devredilen fonksiyonları yerine getirmek için resmen tanınmış ve onaylanmıştır.

Veteriner Hekimleri Birliği: veterinerleri ve veterinerlik paraprofesyonellerini düzenleyen özerk bir mercidir.

Veteriner: veterinerlik tıbbını/ilmini bir ülkede uygulamak için o ülkenin ilgili veteriner hekimleri birliği tarafından lisanslı veya oraya kayıtlı kişi.

Yeterlik ne demektir:

- bilgi: mental- bilişsel yetenekler,
- beceriler: belirli görevleri uygulama yeteneği
- tavır-tutum: hisler,duygular anlamında etkili yetenekler
- yatkınlık: bir öğrencinin doğal yeteneği, kabiliyeti veya öğrenme kapasitesi

Temel Yeterlikler: bir veterinerin, Veteriner Hekimleri Birliği'nden lisans alabilmesi için kendisine gerekli asgari bilgi, yetenek, tavır davranış ve yatkınlığı. Bu, OIE 'nin talimatnamesi ile direkt ilgili olan belirli yeterlikler kadar, genel yeterlikleri de kapsar.

Temel Genel Yeterlikler: normalde ilk müfredatta öğretilen ve muayenehane çalışmalarında ön koşul olan temel veterinerlik bilimi; hayvan hastalıklarını teşhis, tedavi ve önlemede yeterliği gerekli hale getiren klinik veteriner bilimi; ve sağlık yönetimi ve ekonomiyi içeren hayvansal ürünlerdir.

Gelişmiş Yeterlik: bir veterinerin, veterinerlik otoritesi içinde çalışması için kendisine gerekli asgari bilgi, yetenek, tutum-davranış ve yatkınlık.

Yeni mezun veteriner: bir *veteriner eğitimi kurumundan* yeni mezun olan veteriner.

[Explanatory note: The Day 1 veterinary graduate should have mastery of basic competencies and a general awareness and appreciation of advanced competencies. Basic competencies can be divided into "general" competencies (which are not addressed in detail in this document) and "specific" competencies. This document identifies eleven specific competencies and eight advanced competencies.]

2. Belirli Yeterlikler

2.1. Epidemiyoloji

Epidemiyoloji toplumların hastalık ve sağlığını etkileyen faktörleri inceler ve *koruyucu hekimlik* ve veteriner halk sağlığı yararına yapılan müdahalelerin mantığı ve dayanağı olarak hizmet eder.

Bu yeterlikle ilgili belirli öğrenme hedefleri bir yeni mezunun şunları yapabilmesini içerir:

- Betimleyici epidemiyolojinin genel prensiplerini, hastalık kontrolü için uygulanmasını ve uygun bilgi kaynağına ulaşma ve kullanma yeteneğini bilmek-anlamak.
- Bildirilmesi zorunlu bir hastalığın ortaya çıkması durumunda, uygun örnek ve numunelerin toplanması, işlenmesi ve taşınması da dahil olmak üzere, epidemiyolojik bir araştırmayı anlamak ve doğru bir şekilde iştirak etmek.

2.2. Sınır ötesi hayvan hastalıkları

Sınır ötesi hayvan hastalıkları, (TADs) oldukça bulaşıcı veya sirayet edici olan, salgın hastalıklardır ve ulusal sınırlara aldırılmadan çok hızlıca yayılma potansiyeline sahiptir. TADs ajanları zoonoz (hayvandan insana geçebilen) olabilir de olmayabilir de; fakat zoonoz potansiyeli olsa da olmasa da bu hastalıkların oldukça bulaşıcı niteliği her durumda küresel ticareti, küresel halk sağlığını etkiemektedir. Bu hastalığın en önemli örnekleri, yüksek patojenik kuş gribi, sığır vebası, klasik domuz ateşi, ayak ve ağız hastalıklarıdır.

Bu yeterlikle ilgili belirli öğrenme hedefleri bir yeni mezunun şunları yapabilmesini içerir:

- Klinik belirtileri, klinik seyri ve bulaşma potansiyelini (vektörler dahil) ve TAD ile ilgili patojenleri tanımlamak;
- Hastalığın mevcut küresel dağılımını tanımlamak veya güncel dağılım bilgilerine nasıl ulaşılabileceğini bilmek;
- TAD ve patojenleri ile savaşıma ve önlemede uygun tanısal ve tedavisel araçları kullanmak için, gerekçe ve numunelerin toplanışını bilmek ve bunları kullanmak;
- TAD ve patojenlerin düzenleyici etkilerini anlamak (örneğin, salgın bir patojen tanımlanır veya şüpheli uyandırır, irtibat kurulması gereken resmi veteriner) ve güncel bilgilerin nerede bulunacağını bilmek.

2.3. Zoonoz (gıda kaynaklı hastalıklar dahil)

Zoonozlar, hayvanlardan veya hayvan ürünlerinden insana doğal yollardan geçebilen hastalık veya enfeksiyonlardır. Gıda kaynaklı bir çok patojen zoonotiktir ve ortaya çıkan bir çok insan patojeni (çiflik hayvanı veya yabani) hayvan kökenlidir. Bu durumda da, zoonozların, *insan sağlığı ve hayvan ve hayvansal ürünler ticaretine büyük yansımaları vardır.*

Etta

- Bu yeterlikle ilgili belirli öğrenme hedefleri bir yeni mezunun şunları yapabilmesini içerir:
- Klinik belirtileri, klinik seyri, bulaşma potansiyelini ve zoonotik ve gıda kaynaklı hastalıklarla ilgili patojenleri tanımlamak;
- Yaygın zoonotik ve gıda kaynaklı hastalıklar için şu anki tanıs ve tedavisel araçların kullanımından yararlanmak, bunları açıklamak;
- Yaygın zoonotik ve gıda kaynaklı hastalıkların insan sağlığı açısından etkilerini kavramak (hastalık hayvandan insana mı geçmiş durumda vs.) ve güncel bilgilerin nerede bulunacağını bilmek;
- Yaygın zoonotik ve gıda kaynaklı hastalıkların düzenleyici etkilerini kavramak (örneğin, zoonotik patojen tanısı konduğu veya şüphelendiği zaman, irtibata geçilmesi gereken resmi veteriner) ve güncel güvenilir bilgilerin nerede bulunacağını bilmek.

2.4. Gelişen ve tekrar gelişen hastalıklar

Gelişen hastalık, var olan bir ajan patojenin, yeni bir coğrafyaya veya popülasyona yayılan bilinen bir enfeksiyonun, ya da daha önce tanınmamış ajan patojen veya ilk defa teşhis edilmiş bir hastalığın değişim veya evriminden kaynaklanan yeni bir enfeksiyondur. Tekrar gelişen hastalık ise, geçmişte kontrol altına alındığı veya yok edildiği düşünülen bir hastalığın belirli bir zaman veya mekanda tekrar canlanmasıdır. Gelişen ve tekrar gelişen hastalıkların (saf nüfus içerisinde) hayvanlar ve/veya halk sağlığı üzerinde önemli etkileri vardır.

- Bu yeterlikle ilgili belirli öğrenme hedefleri bir yeni mezunun şunları yapabilmesini içerir:
- *Gelişen ve tekrar gelişen* hastalıkların tanımını yapma ve güncel örneklerine önlem alma;
- Şüpheli belirtileri saptama ve ilgili veterinerlik yetkililerine rapor etme;
- Hastalıkların gelişmesini ve tekrar gelişmesini açıklayabilmek için, sebeplerini ve hipotezlerini kavrama;
- Gelişen ve tekrar gelişen hastalıklara ilişkin güncel ve güvenilir bilgilerin nerede bulunacağını bilme.

2.5. Hastalıkların önlenmesi ve kontrol programları

Veterinerlik yetkilileri tarafından denetlenen ve yönetilen hastalıkların önlenmesi ve kontrol programları, onaylı olsun olmasın, hareket kontrolü, aşı ve tedaviyi içerir. Hastalıkların önlenmesi ve kontrol programları, her bölge veya ülkeye has olup, uygulanabilir OIE standartlarıyla doğru bir biçimde uyum sağlamalıdır.

- Bu yeterlikle ilgili belirli öğrenme hedefleri bir yeni mezunun şunları yapabilmesini içerir:
- Yaygın zoonotik ve bulaşıcı hastalıkların veya gelişen/tekrar gelişen hastalıkların kontrolü ve önlenmesi için, hayvan kimliği ve ilgili veteriner yetkililiğinin izlemesi ve nezaretini de içeren yerleşik programları tanımlama;
- Sınır ötesi hastalıkları, acısız öldürülenler dahil, kontrol etmek için beklenmedik planların uygulanmasını kavramak ve bunlara iştirak etmek;

- düzenli test ve ıskarta/tedavi programlarının yanısıra , düzenli veya acil aşı kampanyaları hakkında bilgili olmak, iştirak etmek;
- bir ülkedeki, bölgedeki veya alandaki hastalık ve enfeksiyonların ortaya çıkışının ya da bir hastalık istilasının zamanında tespiti ve tanımı için, veteriner hizmetlerinin kontrolü altında tanımlanmış "erken tespit sistemi" kavramını açıklamak;
- hangi hayvan hastalıklarının (evcil hayvanlar dahil) hastalığın yayılmasını azaltmak için veteriner tarafından yetkili makamlara zorunlu bildirim gerektirdiğini bilmek;
- acil müdahale mekanizmaları da dahil olmak üzere, belli başlı hastalıklar, önlemler ve kontrol ölçümleri hakkında güncel ve güvenilir bilgilere nasıl ulaşılacağını bilmek.

2.6. Gıda hijyeni

Gıda hijeni, hayvan menşeli gıdaların uygunluğu ve güvenini sağlamak için gerekli tüm şart ve ölçümlerdir.

- Bu yeterlikle ilgili belirli öğrenme hedefleri bir yeni mezunun şunları yapabilmesini içerir:
- Çiftlik gıda güvenliği uygulamalarını anlamak, açıklamak;
- Kesimlere nezaret etmek: bu, kesim öncesi, kesim sonrası ve ağrısız kesimi kapsar;
- Hayvan sağlığı kontrolleri ve veteriner halk sağlığı arasındaki entegrasyon konusunda bilgi sahibi olmak ve açıklamak;
- *güvenliği sağlamak için* veterinerlerin, doktorlar, halk sağlığı pratisyenleri ve risk analistleri ile beraber üstlendiği rol.

2.7. Hayvansal kaynaklı ürünler

'Hayvansal Kaynaklı Ürünler', hastalıkları veya hayvan zararlılarını önlemek, tedavi etmek, kontrol etmek veya yok etmek için kullanılan veya kullanıma uygun olarak sunulan ilaçlar, böcek/kene öldürücüleri, aşılar ve biyolojik ürünler; ya da veteriner tanısı koyabilmek için hayvanlara verilen ürünler; veya bir hayvanda yahut hayvan grubundaki organik fonksiyonları yenilemek, düzeltmek veya modife etmek için kullanılan ürünlerdir.

- Bu yeterlikle ilgili belirli öğrenme hedefleri bir yeni mezunun şunları yapabilmesini içerir:
- Uygun kaydı tutmak dahil olmak üzere, uygun ürünü uygun şekilde kullanmak;
- İnsan tüketimi için üretilen hayvansal kaynaklı ürünlerdeki ilaç artıklarını önlemek için, ilacı kesme zamanı kavramını açıklamak ve kullanmak, ve belirli ilacı kesme zamanlamalarıyla ilgili güvenilir ve güncel bilgilere nasıl ulaşılacağını bilmek;
- Belli başlı patojenlerde antimikrobiyal direncin gelişmesine sebep olan yaygın mekanizmaları anlamak;
- İnsan patojenlerindeki antimikrobiyal direncin gelişimi ile hayvansal gıdalardaki antimikrobiyallerin kullanımı arasındaki bağ ile ilgili güvenilir ve güncel bilgileri açıklamak ve bu bilgilere nasıl erişileceğini bilmek;
- çevre ve besin zincirinin güvenliğini sağlamak için biyolojiklerin ve ilaçların doğru kullanımını bilmek (örneğin, biyolojik atıkların doğru imhası).

2.8. Hayvan refahı

Hayvan refahı, bir hayvanın içinde yaşadığı ortam ve şartlarla başa çıkabilmesi anlamına gelir. Bir hayvan, sağlıklı, rahat, iyi beslenmiş, güvende ve temel davranışlarını iyi ifade edebilen bir durumdaysa ve acı, korku ve eziyet edilme gibi hoş olmayan durumlardan dolayı acı çekmiyorsa, iyi bir refah durumundadır (bilimsel kanıtlarla belirtildiği gibi). İyi bir hayvan refahı, hastalıkların önlenmesi, veteriner tedavisi, uygun barınma (gerektiği zaman) idare edilme, beslenme, insanca muamele ve acısız kesme/öldürme gerektirir. Hayvan refahı hayvanın durumuna işaret eder; hayvanların gördüğü tedavi, *hayvan bakımı*, *besicilik* ve *insanca davranış* gibi diğer terimlerle de örtüşür. *Veterinerler, hayvanların gıda üretimi, biyomedikal araştırmalar, eğitim ve dostluk yoluyla insan toplumuna sağladığı katkıları düşünerek, hayvan refahı konusunun önde gelen savunucuları olmalıdırlar.*

- Bu yeterlikle ilgili belirli öğrenme hedefleri bir yeni mezunun şunları yapabilmesini içerir:
- Hayvan sahiplerinin, bakıcıların ve veterinerlerin ve hayvan bakımından sorumlu herkesin konuyla ilgili sorumluluklarını ve hayvan refahı ile ilgili konuları açıklamak, anlatmak;
- Hayvan refahı problemlerini açıklamak ve düzeltici faaliyetlere iştirak etmek;
 - Aşağıdaki konularla ilgili insani metodları tanımlamak için, yerel, ulusal ve uluslararası hayvan refahı mevzuat ve standartları ile ilgili güncel ve güvenilir bilgilere nasıl ulaşılabileceğini bilmek:
 - hayvansal üretim;
 - nakil;
 - *insan tüketimi için kesme ve hastalık kontrol sebepleri için öldürme.*

2.9. Veteriner yasaları ve etik davranışlar

Veteriner yasaları, veterinerlik yetkililerinin; gözetim, hayvan hastalıkları ve zoonozların erken tespit ve kontrolü, hayvansal ürünlerin güvenliği ve ihraç edilen hayvanların ve hayvansal ürünlerin sertifikası gibi ana unsurları yerine getirmelerini sağlayan önemli ulusal alt yapı unsurlarıdır. Dahası, Veteriner Eğitim Kurumları mesleğin bütünlüğünü sağlamak ve yönetim standartlarını yükseltmek için , etik değerler ve ihraç değerleri konusunda eğitimler vermelidir.

- Bu yeterlikle ilgili belirli öğrenme hedefleri bir yeni mezunun şunları yapabilmesini içerir:
- Ulusal veteriner yasaları ve belirli kuralları ile, veteriner mesleğini yerel, şehirselsel, ulusal ve bölgesel düzeyde yöneten yasaların temel prensipleri hakkında genel bilgisi olması (bazı ülkelerde bu bilgiler yeni mezunlara mezuniyetten hemen sonra veteriner hekimler birliği tarafından verilir) ;
- Veterinerlik mesleğini kendi eyaletinde, ilinde, bölge ve/veya ülkesinde yöneten yasalar ile veteriner yasaları ve kuralları hakkında güncel ve güvenilir bilgiye nasıl ulaşılabileceği konusunda bilgi sahibi olması;
- Günlük görevleri yerine getirmede veteriner tıbbi etiğinin yüksek standartlarını anlamak ve uygulamak;
- İnsanlar tarafından himaye edilen ve kullanılan hayvanlarla ilgili toplumda oluşan etik düşüncelere liderlik etmek.

2.10. Genel sertifika prosedürleri

Sertifikasyon, hayvanların ve hayvansal ürünlerin, genellikle nakliyelerinden önce, hijyen ve sağlığını onaylama amacıyla yetkili bir veteriner tarafından doldurulan resmi bir belgedir.

Veterinerler, resmi sertifikasyon unsuru olarak veya özel muayenede sürü veya tek bir hayvanın sağlık statüsünü tasdik etmekle sorumludur.

- Bu yeterlikle ilgili belirli öğrenme hedefleri bir yeni mezunun şunları yapabilmesini içerir:
- Bir hayvan veya hayvan grubunu, belirtilmiş şartlar veya hastalıklardan kurtulmalarını yerleşik prosedürlere göre tasdik etme umuduyla muayene etmek ve gözlemek;
- Sağlık sertifikalarını ulusal yasalara göre doldurmak, imzalamak ve tedarik etmek.

2.11. İletişim becerileri

Etkili iletişim becerileri, veterinerlikte başarılı olmak için, teknik beceriler kadar önemlidir. Genelde iletişim, bir eylemi bildirmek, sevk etmek ve motive etmek için, kişisel, kurumsal ve halkla olan diyaloglarda bilgi alışverişi gerektirir. İletişim tekniği ve biliminin uygulaması, *duruma, hedeflere ve karşıdaki muhataba göre* mesajın tonunu değiştirmeyi gerektirir.

- Bu yeterlikle ilgili belirli öğrenme hedefleri bir yeni mezunun şunları yapabilmesini içerir:
- Teknik bilgileri genelde halkın anlayabileceği bir yolla iletmek;
- benzer sağlık çalışanlarıyla bilimsel / teknik bir bilgiyi ve pratik tecrübeyi paylaşırken etkili bir iletişim kurma.

3. ileri derece yeterlikler

3.1. Veteriner Hizmetlerinin organizasyonu

Veteriner hizmetleri, OIE 'nin bölgedeki *kara ve su hayvanları kodundaki* önerileri, sağlık ve refahları ile ilgili önlemler ve diğer standartları uygulayan devlet içi ve devlet dışı organizasyonlardır. Veteriner hizmetleri veterinerlik yetkililerinin tam olarak yönetim ve kontrolündedir. Ulusal Veteriner Hizmetlerinin amacı bir ülkeyi veya bir alanı/bölgeyi ; yasa, yapı, organizasyon, kaynaklar, kapasite ve paraprofesyonellerin ve özel sektörün rolü açısından uluslararası standartlara getirmektir.

Yeni mezunlar için öğrenme hedefleri, aşağıdaki konular için bir farkındalık ve değerlendirme içerir:

- küresel kamu yararına Ulusal Veteriner Hizmetlerinin sağlanması;
- veteriner hizmetlerinin kendi ülke veya bölgesinde nasıl organize edildiği (örneğin merkezi ve yerel seviyelerde, epidemiyolojik ağlarda);
- kendi bölge veya ülkesinde Ulusal Veteriner Hizmetlerinin yetki ve fonksiyonları;
- bir veterinerin kendi ülkesinin Ulusal Veteriner Hizmetleri faaliyetlerinin, *diğer ülkelerdekilerle ve uluslararası ortaklarıyla* nasıl etkileşim içinde olduğu;
- kendi ülkesi içinde Ulusal Veteriner Hizmetlerinin sağlanmasında, özel ve kamu sektöründeki veterinerlerin aralarındaki ilişki;
- veteriner hizmetlerinin kalitesinin, OIE PVS Pathway'de belirtildiği gibi, değerlendirme gerekliliği;
- daha derin bir bilgi istenir veya gerekli olursa, güncel ve güvenilir bilginin nerde bulunacağını bilmek.

Diğer öğrenme hedefleri aşağıdaki tanımları anlamayı içerir:

- **Veterinerlik Yetkili Makamı:** bir ülkenin, yörenin veya bir bölgenin, veterinerleri, profesyonelleri ve paraprofesyonellerini kapsayan devlet makamıdır; ayrıca hayvanların sağlık ve refahı için alınan önlemlerin, uluslararası veteriner sertifikasyonunun, OIE 'nin karasal kodundakiler gibi uluslararası standartlar ve önerilerin, hayvan ve halk sağlığı ve hayvanların refahına ilişkin kanunların uygulanmasını sağlama ve denetlemede yeterli ve sorumludur. Veteriner yetkili kurumu sıklıkla özel sektör organizasyonlarına, veterinerlere ve veterinerlik paraprofesyonellerine, veteriner hizmetleri işlevlerini yerine getirmeleri için yetki ve onay verir.
- **Veteriner Hekimleri Birliği:** veterinerleri ve veterinerlik para-profesyonellerini denetleyen özerk bir otoritedir (genelde ulusal seviyede).

3.2. Teftiş ve sertifika prosedürleri

Denetleme, yetkili bir veteriner tarafından hayvanların ve hayvansal ürünlerin, sırasıyla sağlık ve hijyen durumunu belgeleyen sertifikayı doldurmadan önce, denetlenmesi ve incelenmesidir. Sertifikasyon, hayvansal ürünlerin güvenilirliğini ve hayvanların sağlık durumunu onaylamak amacıyla yetkili bir veteriner tarafından doldurulan resmi bir belgedir..

- Yeni mezunlar için öğrenme hedefleri, aşağıdaki konular için bir farkındalık ve değerlendirme içerir:
- nakil ve ihraç amacıyla, hayvansal ürünlerin güvenilirliğini ve hayvanların sağlık durumlarını değerlendirmek amacıyla kullanılan yöntemler;
- hayvanların -ölümden önce ve sonraki- ve hayvansal ürünlerin risk tabanlı muayene işlemleri;
- sağlık sertifikalarının taslağı.

3.3. Bulaşıcı hastalıkların idaresi

Veterinerlik Yetkili Makamı tarafından denetlenen ve yönetilen bulaşıcı hastalıkların kontrolü ve önlenmesi, onanmış olsun olmasın, hareket kontrolü, aşı ve tedavi içerir. Hastalıkların tedavisi ve kontrol programları, her bir bölge veya ülkeye özeldir ve uygulanabilir OIE standartlarına doğru bir şekilde uyum sağlamalıdır.

- Yeni mezunlar için öğrenme hedefleri, aşağıdaki konular için bir farkındalık ve değerlendirme içerir:
- Doğru tanısal ve tedavisel araçların kullanımının ve numunelerin idaresi;
- Hastalığın kaynağının ve yayılımının izlenmesi;
- Diğer halk sağlığı çalışanlarıyla epidemiyolojik bilgi iletişimine dahil olmak amacıyla, hastalığın ilk gözlemlerinin izlenmesi ve yönetilmesi;
- Ve ayrıca;
 - hayvanları tanımlamak ve izlemek;
 - insanları, ekipmanları, hayvansal ürünleri ve hayvanların hareketlerini kontrol etmek;
 - virüslü ve risk altında bina ve bölgeleri karantinaya almak;
 - virüslü veya hastalığa maruz hayvanları acı vermeden öldürmek;
 - virüslü kadvralardan uygun şekilde kurtulmak;
 - mikroplu materyalleri dezenfekte etmek veya imha etmek;
 - ayırma ve bölgelere ayrılma gibi aktiviteleri yerine getirme yöntemleri.

3.4. Gıda hijyeni

Gıda hijyeni, hayvansal gıdaların uygunluğunu ve güvenliğini sağlamada gerekli tüm şartlar ve önlemlerdir.

- Yeni mezunlar için öğrenme hedefleri, aşağıdaki konular için bir farkındalık ve değerlendirme içerir:
- *Ölüm öncesi, ölüm sonrası, acısız kesim ve hijyenik ortam dahil olmak üzere, risk taşıyan kesimlerin teftişi;*
- *Kalıntı test programları;*
- *Hayvansal ürünlerin izlenebilirliği;*
- *Gıda işleme tesislerinde hijyen, işlenmiş hayvansal gıdaların doğru depolanması, evde gıda depolama ve hazırlığının güvenliği, ve çiftlikten sofraya kadar gıda zincirinde çalışan herkesin temizliği ve sağlığı.*

Etta

3.5. Risk analizi uygulaması

Risk, hayvan veya insan sağlığına zarar verecek bir yan etki veya olayın biyolojik ve ekonomik sonuçlarının muhtemel büyüklüğü ve meydana gelme olasılığıdır. Risk analizi süreci, tehlike teşhisi, risk değerlendirmesi, risk yönetimi ve risk iletişimini kapsar. Hayvan ve hayvan ürünlerinin ithalatı ithal eden ülke için belli bir risk içerir. *İthalata uygulanan risk analizi ithal eden ülkeye; hayvanlar, hayvansal ürünler, hayvan genetik materyalleri, hayvan yemleri ve - özellikle temel olarak, var olan ilgili OIE standartlarına göre- biyolojik ürünler ve patolojik material kullanımı ile ilgili hastalık riskleri ile alakalı objektif ve savunulabilir değerlendirme yöntemi sağlar.*

- Yeni mezunlar için öğrenme hedefleri, aşığıdaki konular için bir farkındalık ve değerlendirme içerir:
- *Hayvan ve hayvan ürünlerinin ithalatı ve diğer ilgili veteriner hizmetleri aktiviteleri dahil olmak üzere, risk analizinin veteriner ilaçları artıkları ile hayvan hastalıklarının risk değerlendirmesine nasıl uygulanabileceği;*
- Veteriner hizmetlerinin hayvan ve insan sağlığını yeterince koruyabilmesini sağlamak için, risk analizinin nasıl kullanılabileceği;
- Daha derin bir bilgiye ihtiyaç veya istek olursa güncel ve güvenilir bilgiye nasıl ulaşılabileceği; (örneğin,ithalattaki risk analizi üzerine OIE kılavuzu).
- Aşığıdaki risk analizi kavramları:
 - **Tehlike teşhisi:** söz konusu maddede potansiyel olarak bulunabilecek patojenik ajanların tanımlanma süreci (örneğin, hayvan kaynaklı gıda);
 - **risk değerlendirmesi:** *bir tehlikenin bir bölgeye giriş, orada var olma ve yayılma ihtimalini ve bunun ekonomik ve biyolojik sonuçlarını değerlendirme;*
 - **risk yönetimi:** risk seviyesini azaltmak için uygulanabilecek önlemlerin tanım, seçim ve gerçekleştirilme süreci;
 - **risk iletişimi:** *risk analiz işlemi boyunca; riskle, riske bağlı faktörlerle, risk denetimi yapan kişiler arasındaki risk algısıyla, risk iletişimcileriyle, halkla ve diğer ilgili kişilerle (pay sahipleri gibi) bilgi ve fikir alışverişi ve karşılıklı iletişim.*

3.6. Araştırma

Araştırma, bir protokolü uygun bir şekilde dizayn edip uygulayarak, verileri analiz ederek, sonuç çıkararak ve bu sonuçları yayınlayarak , bir hipotezi test etmek demektir.

- Yeni mezunlar için öğrenme hedefleri, aşığıdaki konular için bir farkındalık ve değerlendirme içerir:

Gelecek nesillerin, ekosistem, halk ve hayvan sağlığını temin etmede daha donanımlı olmaları açısından; dönüşümsel ve bilimler arası araştırmanın, Ulusal Veteriner Hizmetlerinin sağlanmasıyla ilgili alanlarda, ileri derece veteriner bilgisi açısından gerekli oluşu (örneğin, zoonozlar, gelişen, tekrar gelişen hastalıklar, sınır ötesi hastalıklar, epidemiyoloji, hayvan refahı, veteriner ilaçları ve biyolojikler).

3.7. Uluslararası ticaret sistemi

Hayvanlar ve hayvan ürünleri ile ilgili uluslararası güvenli ticareti yöneten yasalardaki yapı, dünya çapında hayvan sağlığını geliştiren ve hayvan ve hayvansal ürünlerin ticaretini ilerleten ve muhafaza eden son bilimsel gelişmelere olduğu kadar, çeşitli organizasyonlar arasındaki iletişim ve işbirliğine de bağlıdır.

- Yeni mezunlar için öğrenme hedefleri, aşağıdaki konular için bir farkındalık ve değerlendirme içerir:
 - Dünya Ticaret Organizasyonunun bitki sağlığı ve hijyen önlemleri uygulaması üzerine anlaşması.
 - *Hayvanlarda ve hayvansal ürünlerdeki uluslararası ticareti* yöneten bilim bazlı mevcut yasaların gelişimi ile ilgili , OIE ve Gıda Standardları Komisyonu (CAC) gibi organizasyonları düzenleyen uluslararası Dünya ticaret organizasyonunun rolü ve sorumlulukları;
 - Hayvanların ve hayvan ürünlerinin ticaretinin güvenle yerine getirilmesini sağlayan mevcut uluslararası yasalar;
 - Zoonoz da dahil olmak üzere, sınır ötesi hastalıkların uluslararası ticarete potansiyel etkileri (hastalıktan etkilenmiş hayvanların ve ürünlerin uluslararası ticaretini kaybetme riski), bu etkilerle ilgili güncel ve güvenilir bilgilere nasıl ulaşılabileceğini bilmek, ihraç edilecek ürünlerin sıhhat ve kalitesinin sağlık sertifikası süreci;
- İthal eden ülkedeki ekosistemin, halk ve hayvan sağlığının korunması ile ilgili ithalat kontrol mekanizması ve sertifikasyon işlemleri.

3.8. Yönetim ve idare

Yönetim; planlama, organizasyon, istihdam, liderlik ve yönlendirme ve bir hedefi gerçekleştirmek için harcanan efor ve organizasyonu kontrol eden idare katı vasıtasıyla eylemleri ortak hedef ve amaçlara yönlendirmek için, etkili bir şekilde organize olan insanların ve kaynakların genel süreci olarak tanımlanabilir. En geniş anlamıyla yönetim, işletme ve organizasyonel operasyonların idare ve ortaya çıkarttıkları performanstan dolayısıyla büyük kararların alınması ve uygulanmasından oluşur, idare ise arzu edilen amaçların gerçekleşmesi için insanları bir araya getirme işidir.

- Yeni mezunlar için öğrenme hedefleri, aşağıdaki konular için bir farkındalık ve değerlendirme içerir:
 - Yönetim ve idare konusunda iyi pratik sahibi olmak;
 - Kendini ve diğerlerini tanımayı da içeren, mükemmel kişiler arası iletişimin önemi;
 - Etkili iletişimin önemi (toplumsal farkındalık ve tarafsızlık);
 - İhtiyaç duyulduğu veya arzu edildiği zaman güncel ve güvenilir bilgiyi nerede ve nasıl bulacağını bilme;
 - OIE'nin resmi dillerinden en az birinde yeterlik sahibi olmak.

All OIE (World Organisation for Animal Health) publications are protected by international copyright law. Extracts may be copied, reproduced, translated, adapted or published in journals, documents, books, electronic media and any other medium destined for the public, for information, educational or commercial purposes, **provided prior written permission has been granted by the OIE.**

The OIE acknowledges the important contribution of the *ad hoc* Group on Veterinary Education, comprising:
Chair: Dr Ron DeHaven (American Veterinary Medical Association)
Dr Saeb Nazmi El-Sukhon (Veterinary academician, Jordan)
Prof. Pierre Lekeux (Veterinary academician, Belgium)
Dr Louis Joseph Pangui (Veterinary Dean, Senegal)
Prof. Aaron S. Mweene (Veterinary Dean, Zambia)
Dr Froilan Enrique Peralta (Veterinary Dean, Paraguay)
Prof. Timothy Ogilvie (Veterinary Dean, Canada)
Dr Dao Bui Tran Anh (Veterinary academician, Vietnam)
Dr Brian G. Bedard (The World Bank)
Dr Etienne Bonbon (European Commission)
Dr Tjeerd Jorna (Past President, World Veterinary Association).

AVMA © (2012)

© Keith Weller/USDA

Liège University (ULg) © (2005)

© AVMA

© AVMA

12, rue de Prony • 75017 Paris France • tel. 33 (0)1 44 15 18 88 •
fax 33 (0)1 42 67 09 87 • www.oie.int • oie@oie.int